

GroenLinks over Begroting Provincie Utrecht 2020

Groen Gezond en Samen

Voorzitter, de begroting 2020 ligt voor ons. En ik kan u zeggen: GroenLinks herkent zich erin. Bij de kadernota vroegen wij GS de financiële vertaling van het coalitieakkoord te maken. Door via een grondige, zorgvuldige aanpak de ruimte te vinden die nodig is. Dat is gelukt voorzitter, allereerst onze welgemeende complimenten! Uit het voorwoord spreekt urgentie en wij herkennen de energie om aan de slag te gaan. Er is oog voor de organisatie, waar de ontwikkeling in volle gang is. En u gaat het samen met gemeenten, organisaties en inwoners doen. Fijn!

Wij dienen graag een motie in samen met D66 om ook jongeren een stem te geven. D66 licht deze motie zometeen toe.

Voorzitter, de opgaven in onze provincie vragen kapitaal, kennis & creativiteit. “Nog nooit zijn er zo veel onderzoekers en universiteiten geweest. En nog nooit hebben zo velen over de hele wereld toegang tot al deze kennis, mede dankzij de moderne technologie. Kennis is doorgedrongen tot in de haarvaten van de maatschappij. Kennis ligt echter overal onder vuur. Menigeen voelt zich plotseling vrij de waarheid te manipuleren en verdacht te maken. Een vloedgolf van nepnieuws, alternatieve feiten en complotdenken verspreidt zich steeds gemakkelijker, geholpen door diezelfde technologie. Feiten zijn obstakels om handig te vermijden. Een genuanceerde mening is een retorisch zwaktebod. Onwetendheid wordt verheerlijkt als een deugd. Experts worden gewantrouwd, hun advies weggezet als “ook maar een mening”, of het nu gaat over klimaatverandering, immigratie of vaccinaties.”

Voorzitter, met deze woorden opende Robbert Dijkgraaf op 15 september de 30e Abel Herzberglesing, “Kennis onder vuur”.

GroenLinks vindt deze ontwikkeling bijzonder zorgelijk en wil de kennis die onderzoek ons biedt juist aangrijpen om beleid te verbeteren. Ik zal ingaan op dat voorgestelde beleid via de voor GroenLinks drie belangrijkste pijlers: Groen Gezond en Samen.

Voorzitter, **Groen**, natuur, is op zijn best als het met veel, robuust en verbonden is.

GroenLinks is dan ook blij met de plannen voor het verbinden van natuurgebieden én de investeringen in de groene contour. We willen dat vanaf 2020 met een goede personele bezetting gewerkt kan worden aan één van de grote opgaven die nog voor ons ligt, de realisatie van nieuwe natuur voor het Natuur Netwerk Nederland. Hoe staat het ervoor?

Het woord ‘**biodiversiteit**’ komt 44x voor in de begroting. Dat is mooi, want het gaat het niet goed met de biodiversiteit in de provincie. Er is veel te doen om deze te behouden en te verbeteren. GroenLinks wil dat biodiversiteit geen nieuw ‘containerbegrip’ wordt maar iets waar we concreet mee aan de slag gaan. Wat we zwaar laten wegen in alle keuzes die voor ons liggen, bijvoorbeeld bij de aanbesteding van de nieuwe bermcontracten.

Voorzitter, GroenLinks weet dat de omslag naar andere vormen van landbouw onvermijdelijk is. De toekomst van landbouw is diervriendelijk, duurzaam en natuurinclusief. En de stikstofcrisis is een extra stimulans om samen met de boeren de overstap naar een natuurinclusieve landbouw te maken. Uiteraard wachten we op wat u met de minister bedenkt, het is tenslotte zo 1 december. Ondertussen wil GroenLinks dat u voortvarend doorpakt met lopende en nieuwe pilots. Eerder meldden wij al enthousiaste reacties van agrariërs over de intensivering in de Groene Contour. Zit daar schot genoeg in?

Voorzitter, Geen groen zonder rood. U ziet het in GroenLinks!
In onze toch al verstedelijkte regio moet gebouwd worden.

Utrecht staat dit jaar op plaats twee van de meest competitieve en succesvolle regio's in Europa. Dat is niet zomaar een lijstje voorzitter. **Wonen**, werken en studeren in Utrecht is populair. Maar aan één van de eerste levensbehoeftes is een tekort, aan woonruimte. Zonder meer woningen blijven de prijzen stijgen, de doorstroming geremd en de nood hoog voor starters en mensen met een laag en middeninkomen. Werk aan de winkel. De provincie bouwt dan wel niet zelf maar GroenLinks meent dat we in meerdere rollen een belangrijke bijdrage kunnen leveren. In de eerste plaats natuurlijk door middel van onze in 2020 vast te stellen provinciale omgevingsvisie. Drie concrete aanbevelingen: Stuur op waar te **bouwen** – zoveel mogelijk binnenstedelijk en waar OV voorhanden is. Stel eisen aan de categorieën woningen: 50% midden en laag segment. Stuur op energieneutraal, duurzaam en circulair. Is GS dat eens met GroenLinks? En wanneer kunnen wij een concrete uitwerking verwachten die antwoord geeft op de vragen: waar en hoe werkt GS hieraan, en met welke budgetten?

Voorzitter,

Nummer twee mogen we dan zijn op het lijstje van meest succesvolle regio's in Europa, niet iederéén woont in een betaalbaar duurzaam huis in een leefbare wijk met groen en goede luchtkwaliteit. GroenLinks vraagt speciaal aandacht voor de positie van dak en thuislozen. Het aantal dak- en thuislozen in Nederland is sinds 2009 verdubbeld en neemt ook in onze aantrekkelijke regio toe. Opvangvoorzieningen zitten vol en uitstroom wordt geblokkeerd door het tekort aan sociale huurwoningen. Kan GS in de afspraken over woningbouw met gemeenten op regionaal niveau de problematiek van deze groep (die natuurlijk breder is dan wonen alleen) opnemen?

Voorzitter, dit laatste hint natuurlijk al enigszins naar ons tweede pijler Gezond.

Gezondheid staat centraal in ons omgevingsbeleid, in gebiedsontwikkelingen en in mobiliteit. De omgevingswet biedt kansen om alle omgevingskwaliteiten goed te benoemen en te monitoren (milieu, natuur, bodem, lucht).

Een andere kans die we zien in de **Provinciale Omgevingsvisie** is de volgende: Koppel de ruimtelijk-fysieke en sociaal-maatschappelijke thema's op lokaal én regionaal niveau. Verbind ze zó, dat het voor iedereen fijn en toekomstbestendig wonen is. Wonen in een gezonde, kindvriendelijke en inclusieve omgeving. Een omgeving die uitnodigt tot meer bewegen en sporten, en waar natuur en water(kwaliteit) een gewaardeerde plaats heeft. GroenLinks ziet hierin een krachtige, actieve rol voor de provincie. GS, geef en neem die ruimte. Graag uw reactie.

Voorzitter, ik heb nog één vraag over de omgevingsvisie:

Tot nu toe is deze in de commissie in thema's opgeknipt behandeld. Goed voor de verdieping, maar waar is de integraliteit en samenhang?

Voorzitter, voor gezonde en duurzame **bereikbaarheid** is het goed dat we aan de slag gaan met snelfietsroutes. Vergeet daarnaast vooral niet het hoofdfietsrouten netwerk. Ook daar zijn investeringen nodig om knelpunten op te lossen. Worden die ook voortvarend opgepakt?

GroenLinks is blij met de extra investering in het **openbaar vervoer**. Dat kende de afgelopen jaren een stagnatie, die trend lijkt voorbij. Voor de toekomst hoopt GroenLinks op een uitstekend drielaags OV-systeem: Hoogwaardig Openbaar Vervoer, regulier busvervoer en op afroep beschikbare kleinere voertuigen.

Fijn dat ook verkeersveiligheid nadrukkelijk aanwezig is in deze begroting. GroenLinks is benieuwd naar de maatregelen van het strategisch plan verkeersveiligheid.

Nu de provincie economisch zo goed scoort, ziet GroenLinks grote kansen voor een gezondere **economie**:

Eindeloos groeien met eindige grondstoffen is een illusie. Voor de brede welvaart én breder welzijn van onze inwoners (gezondheid, werk, en geluk) is het fantastisch dat we inzetten op een duurzame, toekomstbestendige en **circulaire economie**. Dit zie je terug in de verschillende programma's:

- Verduurzaming van bedrijventerreinen
- Goede aansluiting van onderwijs naar arbeidsmarkt waarmee een circulaire economie nieuwe kansen biedt voor iedereen.
- Oplossingen voor maatschappelijke opgaven via de Regionale Ontwikkelingsmaatschappij: met duurzaamheid, gezondheid en circulariteit als kern van dit revoluerend fonds. Het biedt innovatieve Utrechters de kans bij te dragen aan oplossingen, én brengt daarmee nieuwe bedrijvigheid op gang.
- Het allerbelangrijkst is dat we de werkers in het brede MKB meenemen en ondersteunen in hún transitie naar circulaire verdienmodellen; Heel goed dat wij inzetten op het toekomstbestendig maken van deze bedrijven.

Voorzitter, voor een echt **toekomstbestendige economie**, is het belangrijk dat ook circulariteit terugkomt in al onze programma's. Wij hopen dan ook dat GS kan toezeggen dat bij de volgende begroting elk programma een indicator heeft voor circulariteit, en dat programma's ook worden afgestemd op deze indicatoren.

Vergeet daarbij niet dat Utrecht ook Fairtrade provincie is en blijft!

Dan voorzitter,

De titel van het coalitieakkoord is nieuwe **energie**. Met enorm enthousiasme over de kansen die de energietransitie ons brengt, gaat de provincie volgend jaar hard aan de gang. De Regionale Energiestrategieën worden ontwikkeld, we zetten in op energiebesparing, en geven zelf het goede voorbeeld.

- Belangrijk is dat de transitie voor iedereen haalbaar en betaalbaar is. Inwoners met een lager inkomen, willen we ondersteunen. We zijn blij met aandacht voor participatie in onze plannen, en GroenLinks zal ervoor waken dat juist deze groep gaat mee profiteren van de opbrengsten van duurzame energie-opwek in onze regio.
- Er valt grote winst te behalen in verduurzaming van maatschappelijk vastgoed. De projecten met zorginstellingen waren een geslaagde eerste stap; nu doorpakken met net zulke mooie projecten via sportverenigingen, bibliotheken, en buurthuizen.

De steeds groter wordende klimaatcrisis vraagt om daadkracht; Inmiddels is fotograaf Kadir van Loohuizen (zijn foto's wilden tijdens mijn bespreking van de kadernota maar niet op het scherm komen) te zien in de 4-delige serie 'Na ons de zondvloed', op zondagavond. Fascinerend, schokkend, urgent. GroenLinks is daarom blij met stevige ambities, en zal het college hierin overal waar mogelijk ondersteunen.

Voorzitter, dan de derde pijler; **Samen/inclusief**. De goede luisteraar heeft allang gehoord dat de pijlers groen en gezond hier óók van doordrenkt zijn.

GroenLinks is blij dat we als provincie Utrecht een sociale agenda gaan maken. Deze agenda is logischerwijs nog het minst uitgewerkt. En helaas dan ook het bij bodem, water en milieu ondergeschoven kindje. GroenLinks wil een bestuur dat zich daadkrachtig inzet voor een inclusieve samenleving. Het is belangrijk dat we een goede start maken en de sociale agenda een breed en portefeuille overkoepelend karakter heeft, terugkomt in alle provinciale thema's en alle kwetsbare groepen bedient.

We dienen een amendement in om de sociale agenda te verplaatsen van programma 3 naar programma 7 'bestuur en middelen'. Wij zijn blij met de toegezegde startbijeenkomst. We zijn overigens wel benieuwd hoe GS dit thema nu al ín de organisatie op de kaart zet? Inclusief personeelsbeleid, hoe werkt u daar bijvoorbeeld al aan?

Vorig jaar, voorzitter, is Utrecht regenboogprovincie geworden en komend jaar krijgt dit een plek in de sociale agenda. Twee weken geleden kwam de regenboogmonitor uit, er blijkt nog veel te doen. Voorbeeldgemeenten kunnen omliggende gemeenten helpen om hoger te scoren. In de regio Amersfoort wordt hiervoor een mooi plan uitgewerkt. GroenLinks is van mening dat dit provinciale steun verdient en opgepakt kan worden voor het geheel. Is gedeputeerde het daarmee eens?

Voor GroenLinks is de maatschappelijke waarde van **sport** minstens zo belangrijk als de economische waarde. Nog los van het feit dat sporten en bewegen goed en gezond is. Voorzieningen willen we goed bereikbaar, dichtbij huis. Daar vallen ook sportparken, wandel- en fietsroutes onder. Sport verbindt, verbreedert en verzustert. Dat betekent ook: geen discriminatie op of rondom de sportvelden. Sportiviteit en respect is de basis, wat natuurlijk overal het geval zou moeten zijn, ook hier. GroenLinks popelt om ideeën te leveren voor een Provinciaal Sport Akkoord en Actieplan Sport; waar en wanneer kunnen we uit de startblokken komen?

Erfgoed en cultuuronderwijs wordt voor iederéén bereikbaar. Komend jaar verbreden we cultuureducatie naar voortgezet onderwijs én daarbuiten. GroenLinks is blij met de extra steun voor festivals. Hoe gaan we die inzetten en hoe worden wij als PS bij het nieuwe cultuurbeleid betrokken?

Tot slot, het proces naar deze begroting was intensief, er is realistisch begroot, zoals de opdracht was. Reserves zijn onder de loep genomen, met als uitgangspunt "een pot voor een plan", de opcenten worden geïndexeerd én er is gekeken wat de organisatie aankan. Hiermee doet dit college iets nieuws, iets wat anders én hoognodig is voor al onze grote taken en uitdagingen.

GroenLinks wenst GS daarbij succes en rekt op uw energie voor de toekomst.

* Professor Robbert Dijkgraaf is sinds 1 juli 2012 directeur van het Institute for Advanced Study (IAS) in Princeton , V.S. en Leon Levy Professor. Daarnaast is hij, sinds 2005, universiteitshoogleraar aan de Universiteit van Amsterdam. Tot juni 2012 was hij president van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.
<http://www.robbertdijkgraaf.com/pdf/Publicaties%20lezingen/Herzberglezing%20Dijkgraaf%20DEF.pdf>

* RCI: Regional Competitiveness Index – Welvaartsmonitor, geen welzijnsmonitor. Geen info over kwaliteit van leven, bv over voeding gezondheid, luchtkwaliteit. Wel over vestigingsklimaat bedrijven.